

Joc brut

L'estiu britànic ha estat marcat per la investigació del cas Kelly, l'expert en armes de destrucció massiva que va filtrar a la BBC que l'executiu de Tony Blair havia exagerat l'amenaça iraquiana. Kelly aparentment es va suïcidar poc després. Lord Hutton dirigeix la investigació dels motius d'aquesta mort, tot i que de fons es jutja la credibilitat de Blair i els motius per fer la guerra, i, de retop, la BBC.

Tony Blair ha trencat tots els rècords dels seus predecessors laboristes. Fa dues setmanes es va convertir en el primer ministre del seu partit que ha estat més temps seguit en el càrrec. Deixa en segona posició, doncs, Clement Atlee (1945-51). Però la fita no arriba en el moment més idoni per fer celebracions. El passat 18 de juliol va aparèixer mort el doctor David Kelly, especialista en armes de destrucció massiva, i talp del Ministeri de Defensa, que va filtrar a un periodista de la BBC que el govern havia "fet més sexy" (exagerat) el dossier sobre Iraq. Un dossier que es va presentar fa prop d'un any davant la Càmera dels Comuns i que va servir de munició política pels partidaris de fer la guerra contra l'Iraq.

Mort Kelly, oficialment de suïcidi, Blair va ordenar la creació d'una comissió per investigar el cas, encapçalada pel jutge Lord Hutton. Però les sis setmanes que ha durat la primera fase de la investigació ha donat per molt més que per indagar en les causes que van induir a la mort de Kelly. Com va escriure l'exministre laborista Robin Cook, contrari a la guerra, la setmana passada al diari *The Independent*: "Hutton ha fet més per la llibertat d'informació en sis setmanes que aquest govern laborista en sis anys. I de pas ha fet caure l'al·legat presentat pel govern a favor de la guerra." Hutton ha posat a Internet més de 9.000 pàgines de documentació, part de la qual en unes altres circumstàncies no s'hagués pogut consultar fins al cap de trenta anys. Els testimonis també han estat de nivell, co-

mençant pel mateix Blair i el ministre de defensa, Geoff Hoon, seguint pel cap de comunicació de Blair, Alastair Campbell, amics i familiars de Kelly, agents secrets i experts en armes de destrucció massiva, alguns dels quals han declarat amb videoconferència i la identitat oculta. Un exercici de transparència democràtica inaudit en altres estats europeus.

Tots aquests testimonis i documents diversos han deixat clar que tant des del Govern com des de la BBC hi va haver qui va jugar brut.

Per exemple, parts del dossier presentat per l'executiu de Blair al setembre del 2002 on s'explicava l'amenaça de l'Iraq han quedat molt desacreditades. Diversos experts del Ministeri de Defensa i dels Serveis d'Espionatge (i alguns testimonis recordant el que els havia dit Kelly) han deixat clar que tenien certs dubtes sobre el text, ja fos en el llenguatge usat, ja fos en la preeminència de certes informacions, o bé en la manca de rigorositat d'altres. En concret hi ha el fragment on es deia que Saddam Hussein podia llançar armes de destrucció massiva en 45 minuts. Sobre aquesta qüestió, Brian Jones (excap de l'equip de científics del Ministeri de Defensa) va dir que li semblava exagerat, i que l'única font iraquiana d'on va sortir la informació potser estava "intentant influir més que informar". També va dir que en la confecció del dossier hi havia hagut influència de fora de la comunitat d'intel·ligència, en referència a l'equip de Blair. En aquest sentit, durant la investigació van aparèixer diversos correus electrònics del cap de gabinet de

Cronologia del cas

Abril del 2002. Primeres consultes al científic David Kelly, que treballa pel Ministeri de Defensa, per fer el dossier sobre les armes de destrucció massiva de l'Iraq.

17 de setembre. El cap de gabinet de Blair, Jonathan Powell, envia un correu electrònic dient que el dossier no conté cap evidència d'una "amença imminent".

24 de setembre. Es publica el dossier on s'assegura que l'Iraq pot tenir a punt armes de destrucció massiva en 45 minuts. Al vespre, *London Evening Standard* (i l'endemà altres diaris) publica aquesta dada en portada. Blair diu que l'amença és "seriosa i actual".

22 de maig del 2003. David Kelly parla amb el periodista de la BBC especialitzat en qüestions militars Andrew Gillian, en un hotel de Londres.

29 de maig. Radio 4, de la BBC, emet el programa *Today*, on Gillian explica que el dossier sobre l'Iraq presentat al setembre ha estat exagerat i cita fonts del Ministeri de Defensa.

30 de maig. La periodista de la BBC especialitzada en ciència, Susan Watts, parla amb David Kelly.

1 de juny. Gillian publica un article al diari *Mail on Sunday* on explica que la seva font li ha dit que el responsable de l'exageració és Alastair Campbell, director de comunicació de Blair.

2 de juny. Watts parla del dossier exagerat al programa *Newsnight* i diu que els serveis d'intel·ligència van ser molt pressionats per incloure al dossier la dada dels "45 minuts", el temps que necessitava Saddam per llançar un míssil.

12 de juny. Campbell demana una investigació interna a la BBC, i nega les informacions de Gillian i Watts. Comença una pressió del govern a la BBC.

17 de juny. L'alt funcionari d'exteriors Patrick Lamb, coneixedor de les converses de Kelly amb Gillian i Watts, ho explica a un altre funcionari del Ministeri de Defensa, Martin Howard, que dos dies després ho explica al cap de secció de Kelly, Bryan Wells.

27 de juny. Gillian diu al cap d'informatius de la BBC, Richard Sambrook, que la seva font és Kelly.

30 de juny. Kelly reconeix davant Wells que va parlar amb Gillian. Cosa que és comunicada ràpidament al secretari de Defensa, Geoff Hoon, i a Campbell.

6 de juliol. Hoon pressiona Blair perquè diguin el nom de Kelly al Comitè d'Afers Exteriors. Aquest Comitè rebutja que Campbell exagerés el dossier, però diu que es va donar una importància excessiva al tema dels "45 minuts" que necessitava Saddam per llançar els míssils.

7 de juliol. Blair discuteix amb els seus assessors què fer del cas Kelly. Li diuen que Kelly estava a favor de la guerra contra l'Iraq, però que, alhora, si declara en públic, pot dir algunes inconveniències.

El doctor Kelly va ser trobat mort en un bosc prop de casa seva el 18 de juliol.

8 de juliol. El Ministeri de Defensa distribueix un comunicat en què reconeix que algú del Ministeri havia parlat amb Gillian.

9 de juliol. Hoon demana a la BBC que digui si Kelly és la seva font, al mateix temps que des del Ministeri de Defensa es filtra a diversos periodistes que Kelly és la font de la BBC, però abans avisen el doctor perquè fugi per eludir la premsa. Kelly, molt nerviós i abatut, es desplaça a Weston-super-Mare (a l'oest, prop de Bristol).

10 de juliol. Els diaris *The Guardian*, *The Times* i *Financial Times* citen Kelly com la font de la BBC.

15 de juliol. Kelly, pressionat pel Ministeri de Defensa, declara davant el Comitè d'Afers Exteriors, un testimoni televisat.

16 de juliol. Blair insisteix en què la BBC desvetlli la seva font. Kelly compareix al Comitè de Seguretat i Intel·ligència.

17 de juliol. Gillian declara davant del Comitè d'Afers Exteriors, però no diu la seva font. Kelly li diu a la seva dona que se'n va a passejar i abandona casa seva a Oxfordshire. A les 23.45 h la família denuncia la seva desaparició.

18 de juliol. La policia troba el cos mort de Kelly prop de casa seva. L'autòpsia diu que ha mort per una hemorràgia d'una ferida al canell esquerre. L'endemà diuen que és un suïcida.

20 de juliol. La BBC confirma que Kelly era la font de Gillian i Watts.

1 d'agost. Comença la investigació del cas, encapçalada per Lord Hutton.

13 d'agost. Watts testifica davant Hutton. Assegura que la BBC va intentar modificar el seu reportatge per corroborar les tesis ofertes per Gillian al programa *Today* en el sentit que Campbell va ser responsable d'insertar al dossier els famosos "45 minuts", en contra del parer dels serveis d'intel·ligència. També diu que va rebre pressió de la BBC per dir qui era la seva font. Watts reconeix també que Kelly li va parlar de Campbell, però que ho va descartar per no estar prou contrastat.

18 d'agost. El cap de gabinet de Blair, Jonathan Powell, declara que no va veure en el dossier de l'Iraq cap prova d'una "amença imminent".

19 d'agost. Campbell declara que no va tenir res a veure amb la inclusió de la qüestió dels "45 minuts".

20 d'agost. Un portaveu del Govern testifica que Campbell va trobar oportú filtrar el nom de Kelly com la font de la BBC.

21 d'agost. Un amic de Kelly diu que aquest li va dir que no li va agradar el reportatge de Gillian i que si l'Iraq era envaït a ell el trobarien mort en el bosc.

28 d'agost. Blair declara que si el dossier s'hagués exagerat ell hagués dimitit i que també va ser seva la responsabilitat en les decisions que van dur a fer públic el nom de Kelly.

29 d'agost. Campbell difon una nota on presenta la seva dimissió irrevocable.

Tony Blair va presentar l'informe sobre l'Iraq al Parlament britànic el 24 de setembre, assegurant que l'amenaça de Saddam era "actual i seriosa".

Blair i de Campbell on es parlava de refer l'informe. Jones també va criticar que en el dossier s'havia usat alegrement les paraules "armes de destrucció massiva", mentre que n'hi havia de químiques i de biològiques, que no entrarien fàcilment en aquesta consideració de devastadores. A més, tampoc no s'havia concretat si les armes que teòricament es podien llançar en 45 minuts eren químiques o biològiques. Una diferència substancial.

Un expert del Departament de Contraproliferació i Armes, amic i col·laborador de Kelly, va testificar sota el pseudònim de Mister A i va dir també que la dada dels "45 minuts" ofería més preguntes que respostes, i que semblava com si "el dossier havia estat donant voltes a fi d'intentar trobar la forma de les paraules que podien enfortir certs objectius polítics".

Els graus i els responsables directes de les "exageracions" encara són dubtosos, però el que sí ha quedat clar és que l'informe és ple d'ambigüitats. Una altra de les descobertes d'aquesta primera fase de la investigació ha estat que Kelly es va quedar sol quan va ser descobert i que li va caure al damunt tota la pressió possible, de manera que es va quedar anímicament destrossat. "Sense poder

ajuntar dues frases", segons va dir la seva dona del darrer dia que el va veure.

La BBC, també. Divendres passat es va acabar la primera fase de la investigació, que no es reprendrà fins al proper 15 de setembre. Aleshores, durant deu dies, Hutton tornarà a citar alguns dels testimonis i fins en podria dur de nous i fer acaraments entre les versions més contradictòries dels mateixos fets. Després serà l'hora de deliberar i emetre alguna conclusió a mitjan octubre. De moment, el cas ja ha fet una víctima política, Alastair Campbell, tot i que les prediccions periodístiques han assenyalat una i altra vegada que qui més possibilitats tenia de deixar el càrrec per aquest escàndol era el ministre de Defensa, Geoff Hoon. Sobre ell recau l'acusació, entre altres, de ser l'autor de l'estratègia de fer públic el nom de David Kelly un cop es va saber que era el talp de la BBC. Una estratègia en diverses fases, que en cap moment no va preveure mesures de protecció per a Kelly (tal com va manifestar la dona del científic). Però Kelly no només es va sentir traït per el Ministeri de Defensa. Amics seus van testificar que Kelly no es reconeixia en el primer programa de la BBC que l'havia agafat com a font.

De fet, la BBC també sortirà esquixada d'aquest afer. En un principi, i fins que no s'obrí la comissió d'investigació, l'ens radiotelevisiu britànic era un bloc compacte que no va dubtar públicament del rigor dels seus periodistes. Però amb les primeres declaracions, a poc a poc van anar apareixent les fissures. L'autor del primer reportatge sobre el tema, Andrew Gillian, va reconèixer que l'ús del llenguatge en les informacions "no havia estat perfecte". A més, diversos testimonis van declarar que dins la BBC hi havia hagut queixes pel poc rigor de Gillian. També li van retreure la manca d'ètica, especialment quan Kelly va haver de declarar davant el Comitè d'Exteriors de la Cambra dels Comuns, i Gillian no només va dir a un diputat laborista quines preguntes se li havien de fer, sinó també que li va revelar que Kelly era la font d'una companya seva a la BBC, Susan Watts. Precisament Watts va ser el testimoni més demolidor contra la BBC, en dir que els directius de la cadena havien intentat manipular el seu programa per fer-lo coincidir amb les tesis que s'havien dit tres dies abans al programa de Gillian. Watts també parlava de l'exageració de l'informe, però no acusà directament Alastair Campbell de ser-ne el responsable.

La BBC, però, fins ara n'ha sortit menys malparada que el gabinet de Blair. Una enquesta publicada al diari *The Guardian* del 20 d'agost (primera setmana de la investigació) deia que un 34% de la població confiava en la cadena britànica, mentre que un 6% ho feia en el govern, i un 52% no confiava ni en uns ni altres. Blair, però, no es pot dir que estigui en el seu pitjor moment. Una enquesta de *The Daily Telegraph* (partidari de la guerra) del 29 d'agost deia que hi ha un 30% de britànics que prefereixen Tony Blair, mentre que, tot i els escàndols, només un 19% votarien el líder conservador Ian Duncan-Smith. Paradoxalment, la mateixa enquesta revela que un 63% dels preguntats desaproven la tasca Blair i un 60% titllen l'executiu de deshonest.

Més enllà de la veritat que es pugui desvetllar de tot plegat i de com afectarà el cas al periodisme i la política de

Qui és qui

DAVID KELLY. Expert en armes de destrucció massiva del Ministeri de Defensa britànic. Entre 1991 i 1998 va treballar d'inspector d'armes a l'Iraq; també del 1994 a 1999 va ser assessor de l'ONU en guerra biològica i tenia trobades regulars amb diversos periodistes per temes de guerra. Fins i tot havia estat postulat per al Premi Nobel. La BBC assegura que va ser la font principal del reportatge on asseguraven que el govern de Tony Blair havia justificat l'atac a l'Iraq amb un dossier on s'havia exagerat l'amenaça que representava Saddam. Ell, però, assegurava que no era la font principal del reportatge i que no s'hi reconeixia. Vuit dies després de fer-se públic que ell era la font de la BBC va aparèixer mort. La versió oficial és que se suïcidà. Aquests dies també s'ha fet públic que Kelly era seguidor de la fe Bahá'í.

LORD HUTTON. El jutge Brian Hutton, de setanta-dos anys, presideix la investigació sobre el cas Kelly. Part de la seva carrera, l'ha feta en les més altes instàncies jurídiques d'Irlanda del Nord, sempre en la defensa de l'estat britànic i de les seves forces de seguretat. També davant el Tribunal d'Estrasburg. Va esdevenir Lord el 1997. El 1999 es va posicionar a favor de la immunitat de Pinochet per ser

arrestat i extradit, i va criticar els vincles amb Amnistia Internacional d'un dels jutges britànics més partidaris d'encausar Pinochet.

TONY BLAIR. Primer ministre britànic. El cas Kelly li ha arribat en un moment en què ha esdevingut el primer ministre laborista que més temps seguit ha estat en el càrrec. Però la situació no està per fer celebracions, així que el partit ha preferit que el rècord passi de manera discreta. Davant del jutge Hutton va declarar que hagués hagut de dimitir si fos veritat el que deia Gillian al seu programa i es va responsabilitzar de com s'havia dut el cas Kelly.

ALASTAIR CAMPBELL. Primer portaveu i darrerament cap de comunicació de Tony Blair. Des que va arribar al càrrec, el 1994, ha estat el col·laborador més proper de Blair. Periodista de professió, va començar la seva carrera escrivint històries pornogràfiques a la revista *Forum*. Després va passar per diversos mitjans, fins a esdevenir cap de política del *Daily Mirror*. Entrà a l'equip de Blair quan

aquest encara era a l'oposició. Gillian l'acusa de ser qui va manipular el dossier de setembre del 2002 sobre l'Iraq, sobretot pel que fa a la inclusió dels "45 minuts" en què Saddam podia

llançar míssils. Davant Lord Hutton, Campbell va negar totes aquestes acusacions, i sobre el fet de filtrar el nom de Kelly, Campbell va assegurar que era inevitable que el nom acabés fent-se públic. En la seva intervenció Campbell també va criticar la BBC, de la qual va dir que no havien contrastat amb el Govern les seves informacions abans de fer-les públiques. Per Campbell, el responsable del dossier va ser el president del Comitè Conjunt d'Intel·ligència, John Scarlett, i el Ministeri de Defensa, i que ell només va tenir una funció d'assessor a l'hora de presentar l'informe. La seva dimissió representa la primera víctima política d'envergadura d'aquest escàndol.

GEOFF HOON. Secretari d'Estat (ministre) de Defensa, a qui acusen de ser el principal impulsor, amb el consentiment de Blair, que Kelly declarés davant del Comitè d'Afers Exteriors i partidari de fer públic el seu nom en diverses fases. Hoon és un dels col·laboradors més fidels de Blair, i fins i tot havia figurat en algun moment com a possible successor de Blair. La seva defensa es va basar a dirigir les

acusacions cap a l'oficina del primer ministre, i concretament contra Campbell i el cap de gabinet de Blair, Jonathan Powell.

ANDREW GILLIAN. Periodista de la BBC. Al programa *Today*, de Radio 4, va destapar la suposada manipulació del Govern Blair sobre la perillositat de l'Iraq. La seva font va ser Kelly i diu que va intentar contrastar la informació amb alts càrrecs l'executiu de Blair, que ni li van confirmar ni li van desmentir. El seu director a *Today*, però, va criticar el tipus de periodisme que feia als alts càrrecs de la BBC. Durant la investigació també es va saber que membres de la junta de governadors de la BBC havien destacat el llenguatge poc precís del reportatge de Gillian. Per la seva banda, Gillian va enviar preguntes a un diputat laborista perquè les fes en la compareixença de Kelly davant del Comitè d'Afers Exteriors. També va dir al diputat que la font de la periodista Watts era Kelly, quan encara no se sabia. Davant de Hutton, però, Gillian va admetre que el seu reportatge no era perfecte.

SUSAN WATTS. Corresponsal de ciència de la BBC i periodista del programa *Newsnight*. En la comissió d'investigació, on ha testificat amb advocats independents però pagats per la BBC, va declarar que va parlar amb Kelly i que aquest no li va dir que Campbell fos el responsable d'insertar al dossier els "45 minuts", però sí que va ser un dels que va insistir a no treure aquesta referència del dossier final. El seu testimoni també va ser molt contundent contra els directius de la BBC per haver-la pressionat i haver volgut manipular les seves informacions. Ella és l'única que té una conversa enregistrada amb Kelly.

Bona part de la comunitat científica i d'espionatge de Gran Bretanya no estava d'acord amb el resultat final d'un informe que es va fer per justificar la guerra contra l'Iraq.

comunicació de Blair i els successius governs, l'afer Kelly ha suposat un moment àlgid en la batalla latent que fa un cert temps Blair i el magnat de la televisió Rupert Murdoch tenen amb la

BBC. I només cal mirar com s'han posicionat els diaris britànics en aquesta qüestió. El bloc Murdoch, encapçalat per *The Sun*, *The Times* i *News of the World*, entre altres, ha carregat sense

pietat contra la corporació radiotelevisiva pública, i en defensa del gabinet de Blair. Del costat de la BBC només s'han posicionat obertament *The Daily Mail* i *The Mirror*, bàsicament perquè han triat com a culpable del cas l'equip del primer ministre. De fet, *The Mail* és un furibund enemic de la BBC i dels laboristes, però arribada l'ocasió de triar entre els dos ha preferit disparar sobre el govern de Blair. *The Guardian* o *The Independent* han estat partidaris de la BBC, però més moderats.

Per al primer ministre les acusacions de Gillian i la BBC sobre la manipulació del dossier van ser la gota que feia vessar el vas. Ja abans el govern havia vist amb molta contrarietat com des dels canals de la corporació s'estava informant sobre tot el que tenia relació amb la guerra contra l'Iraq. En aquest sentit, Campbell i els seu equip dels anomenats *spin doctors* (assessors en comunicació sovint acusats de manipulació) van veure en el cas Kelly l'hora de la revenja.

Evidentment la BBC no es va comportar com la cadena nord-americana Fox, dedicada en cos i ànima a donar suport a les polítiques bel·licistes del president Bush. Precisament l'amo de la Fox, Rupert Murdoch, fa temps que té els ulls posats en el mercat de la televisió terrestre britànica i en com fer-ho per disminuir al màxim la força de la BBC i treure'n la seva part del pastís, objectiu que comparteix amb alguns laboristes de l'actual equip de Blair. Per això, la seva enemistat amb la cadena pública britànica i la bona entesa que han tingut els periodistes del seu grup mediàtic amb l'actual Govern britànic.

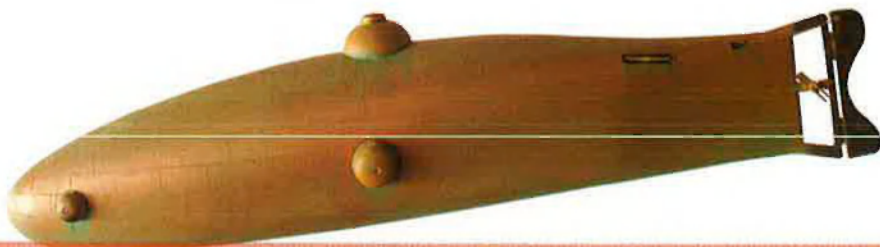
Potser la BBC acabarà guanyant aquesta batalla, perquè la investigació revelarà que, més enllà de les possibles exageracions d'un periodista de la cadena, encara van ser més les incorreccions de l'informe que Blair va usar per justificar la guerra. I, evidentment, les conseqüències d'una i altra exageració, si són certes, no són ni molt menys les mateixes. Tot i això, la BBC ja ha estat tocada, i tant Blair com Murdoch ho saben.

C

Cultura Museus

Museu d'Història
de Catalunya

Fes una immersió en la història

Maqueta de l'"Ictíneo" de Narcís Monturiol

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Horari
De dimarts a dissabte: 10 h - 19 h
Dimecres: fins a les 20 h
Diumenges i festius: 10 h - 14,30 h
Dilluns no festius: tancat

Museu d'Història de Catalunya
Pl. Pau Vila 3, Barcelona
T: 932 254 700
Web: //cultura.gencat.es/museus/mhc
mhc.cultura@gencat.net

Oriol Cortacans